

P_i – це оптимальна стратегія фірми як гравця, тобто $P_i = P_i^\circ$, то B_i визначає оптимальний розподіл інвестицій з мінімальним ризиком [3, с.47].

Висновок з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку полягають в тому, що вони дають можливість ефективно обґрунтувати і розробляти методичне забезпечення управління інвестиційним розвитком відповідних структур шляхом формування сприятливого інвестиційного клімату, активізації інвестиційних процесів. У перспективі потрібна робота по вирішенню проблеми більш широкого залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у розвиток економіки, соціальної сфери, науки тощо.

1.Зайченко Ю.П. Исследование операций . – К.: Вища школа, 1990. – 315 с.

2.Загорко О.П.. Економічна діагностика і оцінка господарської діяльності у стратегічному управлінні будівельними організаціями // Автореф. дис. ... – К.: КНУБА, 1999.

3.Крушевський А.В., Степурін І.М. Системне дослідження фінансово-економічних об'єктів. – К.: Саміт-книга, 2000.

Отримано 14.05.2003

УДК 658.016.7 (477)

М.О.КУРНОВСЬКА

Харківський державний економічний університет

НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ МАШИНОБУДУВАННЯ

Показано, що промисловість машинобудування України зазнає серйозної кризи, тому реструктуризація підприємств машинобудування стає вельми актуальною і є найважливішим напрямком сучасного перетворення організаційної структури цих підприємств.

У даний час в умовах ринкової трансформації економіки промисловість машинобудування України переживає спад виробництва. На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки, як нам здається, необхідно зосередити зусилля та ресурси реформ на забезпеченні ефективного розвитку підприємств і стимулюванні їх внутрішніх перетворень. Тому останнім часом в Україні великої актуальності набули питання реструктуризації підприємств. Реструктуризація є важливим напрямком перетворення організаційної структури підприємств машинобудування України.

Проведений автором аналіз українських і зарубіжних наукових джерел свідчить про те, що неоднозначність, складність та комплексність реструктуризації викликають у різних авторів різні трактування.

Більшість з них відображають тільки окремі її сторони. Відрізняються також не тільки поняття реструктуризації, а й елементи, що входять до цього процесу. Так, О.Е.Лиховець приводить таке визначення реструктуризації: “Реструктуризація – це які-небудь зміни стратегічного характеру на підприємстві” [1, с.20]. На нашу думку, це трактування дуже просте і не дозволяє враховувати всі особливості процесу реструктуризації.

В.Г.Крижанівський дає таке визначення реструктуризації: “Реструктуризація підприємства – це структурна перебудова в цілях забезпечення та використання всіх ресурсів підприємства (матеріальних, трудових, фінансових, технологічних, землі), яка полягає у створенні комплексу бізнес-одиниць на основі розподілу, злиття, ліквідації (передання) діючих та організації нових структурних підрозділів, приєднання до підприємства інших підприємств, придбання оптимальної частини у статутному капіталі чи акцій сторонніх організацій” [2,с.6]. Ми вважаємо, що цей автор при проведенні реструктуризації робить наголос на зміні тільки виробничої та організаційної структур підприємства. Тут слід підкреслити, що зміни на підприємстві можна назвати реструктуризацією лише тоді, коли вони приводять до зміни не тільки виробничої та організаційної структур, а також структури управління підприємством.

Реструктуризацією підприємства, на думку С.В.Леонтьєва, треба називати комплекс організаційно-економічних і правових заходів, що націлені на зміну структури підприємства, його системи управління, форми власності, організаційно-правових форм і можуть забезпечити ефективне використання потенціалу підприємства та збільшення вартості бізнесу [3, с.13-22]. Як нам здається, при такому підході треба враховувати такий факт, що більшість розвинутих економічних систем визнають вартість компанії показником ефективної діяльності.

В.Н.Тренев і В.А.Іріков під реструктуризацією розуміють „зміну структури підприємства, створеної ним продукції” [4, с.9]. На нашу думку, в цьому визначенні не уточнюється, зміна якої структури відбувається і в якому напрямку змінюється асортимент продукції.

І.І.Мазур говорить про реструктуризацію як про сукупність заходів з комплексного приведення умов функціонування компанії у відповідність з вимогами ринку, що постійно змінюються, та стратегією її розвитку [5]. Тут треба зазначити, що реструктуризація в економіці, що трансформується від командно-адміністративної системи до ринкової, має свої особливості, які отримали відображення у відповідних роботах вчених. Так, Б.З.Мільнер визначає, що реструктуризація полягає у найбільш повній адаптації до нових умов господарювання [6].

Схожу оцінку приводить Т.Бень: “Реструктуризація – це спосіб адаптації діяльності підприємства до ринкових умов, що постійно змінюються” [7, с. 37-42].

Стосовно до українських умов господарювання наведений нами аналіз останніх наукових досліджень допоміг сформулювати своє трактування реструктуризації: реструктуризація – це цілеспрямоване перетворення технології виробництва та управління підприємством, яке базується на виборі його конкурентної стратегії в умовах ринкових трансформацій, що призводить до зміни його виробничої, організаційної та інформаційної структури, а в разі необхідності – і організаційно-правового статусу.

Однією з невирішених проблем залишається визначення можливих варіантів реструктуризації. На нашу думку, один з таких варіантів – трансформація вертикально-інтегрованих підприємств машинобудування у холдингові компанії з чітко визначеними зв'язками поміж головним та дочірніми підприємствами. Треба розробити довгострокові стратегії розвитку підприємств. На основі такої стратегії формується структура холдингу і визначаються фінансові ресурси, необхідні для її реалізації.

Перебудова всіх основних служб підприємства – постачання, основного та допоміжного виробництва, фінансів, збутової мережі та встановлення раціональних взаємозв'язків між ними – повинна бути підпорядкована основній меті – виробництву продукції, яка користується попитом при мінімальних витратах. Виробнича структура підприємства має бути переважно модульною з чітко визначеними зв'язками між окремими модулями, які легко змінюються. Такий підхід робить підприємство адаптивним до виробництва нових видів продукції машинобудування.

Другий варіант – виключення зі складу підприємства, де проводиться реструктуризація, нерентабельних і непотрібних виробництв. В умовах промисловості машинобудування можливі два варіанти:

1) підприємство машинобудування перетворюється в чисто складальне підприємство з оформленням ряду виробництв (ливарне, ковальсько-пресове, виробництво комплектуючих та ін.) у дочірні чи повністю самостійні підприємства;

2) головне підприємство стає виробником ключових комплектуючих (двигуни, кузови, штампування), а складання машини організовує на нових підприємствах, які створюються в стратегічно важливих для нього районах.

Розукрупнення підприємства на функціонально замкнуті бізнес-одиниці дозволить кожній з них сконцентруватися як на високій якос-

ті, так і на прибутковості продукції, що виробляється нею.

При даному варіанті важливою є роль держави. Відокремлення від підприємства непотрібних йому частин зв'язано зі скороченням значної кількості працівників. Заходи щодо їх зайнятості підприємства повинні розробляти разом з відповідними державними органами. Один з можливих шляхів – створення в регіонах, де розташовані підприємства, що розукрупнюються, різноманітної інфраструктури, яка призначена для функціонування та обслуговування машинобудування. Цей шлях включатиме будівництво мереж сервісного обслуговування, підприємств з виробництва комплектуючих та ін. Реструктуризація підприємств галузі дасть стимул до їх подальшого розвитку та підйому всієї національної промисловості.

Перед машинобудуванням України стоїть завдання розробки довгострокового плану створення мережі спеціалізованих виробництв основних агрегатів, вузлів, систем та деталей, яка обслуговуватиме всі групи підприємств машинобудування. При цьому як одну з умов треба прийняти максимально можливу уніфікацію компонентів та кооперацію між підприємствами. Розробляти й виробляти агрегати, як правило, повинні спеціалізовані заводи, а технічний рівень знову створених агрегатів повинен випереджати рівень випускаючої техніки і тим самим стимулювати розвиток сучасних машин.

Досвід світового машинобудування показує, що, використовуючи в кожному класі машин та обладнання відносно вузький набір компонентів (двигуни, агрегати), заводи, які випускають повнокомплектні машини, пропонують покупцю велику номенклатуру продукції, задовольняючи тим самим різноманітні вимоги регіональних ринків та окремих покупців. При цьому спеціалізовані фірми, які виготовляють агрегати та вузли, маючи стійкий попит на свою продукцію, можуть здійснювати значні інвестиції у НДДКР та розширення виробництва, оперативно впроваджувати нові технології, підтримувати високий технічний рівень своїх виробів, що, зрештою, знову таки приводить до підвищення технічного рівня, споживчих властивостей комплектних машин та здешевлення продукції. Як нам здається, організація таких виробництв повинна йти поетапно. На першому етапі використовується потужний потенціал великих підприємств машинобудування, у складі яких вже сьогодні є спеціалізовані конструкторські, технологічні та виробничі кадри. При цьому доцільно виділити цехи (виробництва) з випуску вузлів та агрегатів у самостійні підрозділи, що дасть змогу розширити номенклатуру виробів.

При організації спеціалізованих виробництв особливу увагу треба приділяти питанням забезпечення конкурентоспроможності та якості

продукції, маючи на увазі чотири найважливіших фактори: якість вихідних матеріалів, майстерність персоналу, удосконалення обладнання та ефективність контролю якості готової продукції.

Для вирішення перелічених завдань, на нашу думку, необхідно розробити й здійснити на підприємствах машинобудування програму “Розвиток виробництва прогресивних конструкцій компонентів для машин та обладнання”. Все це дозволить машинобудуванню України зайняти достойне місце в світовому виробництві машин та обладнання.

Вихід з кризи промисловості машинобудування, крім регулювання на макроекономічному рівні та фінансового оздоровлення, полягає ще в організаційній та інституційній реструктуризації підприємства. Не торкаючись реструктуризації власності, ми хотіли б привернути увагу до внутрішньої реструктуризації підприємства. Перш за все необхідно завершити процес звільнення підприємств від виконання функцій, які не властиві їм як суб’єктам ринкової економіки. Тут найважливішим кроком має бути звільнення від об’єктів соціальної інфраструктури (передача на баланс місцевих органів, виділення у самостійні суб’єкти, наприклад, акціонування, продаж або перепрофілювання цих суб’єктів та ін.). Внутрішня реструктуризація самих підприємств може включати в себе: вибір нової номенклатури продукції; розробку детальних маркетингових програм просування нової чи раніше засвоєної продукції на внутрішній чи зовнішній ринок; проведення сертифікації продукції (там, де її відсутність гальмує чи запобігає розширенню продажу); створення сучасної системи фінансового менеджменту; модернізація бухгалтерського обліку та формування на його базі систем бухгалтерського аналізу та управління (в першу чергу управління витратами); створення адекватної збутової мережі, що включає в себе й лізингові компанії, які працюють під контролем регіональних органів влади; навчання персоналу новим методам роботи в умовах ринкової економіки.

Нарешті, важливим аспектом реструктуризації підприємств є зміна їх організаційної структури. Це може бути здійснено у двох головних напрямках:

- 1) шляхом виділення виробничих підрозділів підприємств у самостійні фірми з подальшим їх об’єднанням у взаємозв’язаний комплекс;
- 2) шляхом формування з технологічно зв’язаних підприємств великих виробничих комплексів – холдінгів, асоціацій, фінансово-промислових груп.

Проведення таких заходів дозволить залучити внутрішні й іноземні інвестиції, поліпшити результати та підвищити ефективність діяльності підприємств машинобудування.

1. Лиховець О.Е. Комплексна програма реструктуризації підприємства // Український інвестиційний журнал „Welcome”. – 1998. – № 11-12
2. Крыжановский В.Г. Реструктуризация предприятия. – М.: Изд-во «ПРИОР» «ИВАКО Аналитик», 1998. – 48 с.
3. Заболотний В.М. Реструктуризація і конкурентоспроможність українських підприємств: сутність і підходи // Держ. інформаційний бюлетень про приватизацію. – 2000. – № 2. – С.71-72.
4. Тренев В.Н., Ириков В.А. и др. Реформирование и реструктуризация предприятий. Методика и опыт. – М.: Изд-во «ПРИОР», 1998. – 320 с.
5. Мазур И.И., Шапиро В.Д. Реструктуризация предприятий и компаний: Справочное пособие / Под ред. И.И. Мазура. – М.: Высшая школа, 2000. – 587 с.
6. Мильнер Б. З. Теория организаций. – М.: ИНФРА, 1998. – 336 с.
7. Бень Т., Довбня С. Проблемы и предпосылки эффективной реструктуризации предприятий // Экономика Украина. – 2000. – № 8. – С. 37-42.

Отримано 14.05.2003

УДК 69.003 : 658.152

С.А.ПИЧУГИН, Т.С.ПИЧУГИНА, д-ра техн. наук
Харьковская государственная академия городского хозяйства

ИССЛЕДОВАНИЕ ВОПРОСОВ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ В УСЛОВИЯХ РЫНКА

Осуществлен экономический анализ вопросов управления инвестиционными проектами с целью разработки инновационных методик и решений.

Инвестиционный процесс требует осуществления различных экономико-математических расчетов, связанных с потоками денежных средств в разные периоды времени. Ведущую роль в этих расчетах играет оценка распределения средств по периодам времени.

Хозяйственная деятельность фирм в условиях рынка нереальна без должной оценки управления проектами. Без научно обоснованной теории практика ненадежна [2, 4].

Управление инновационными решениями – это результат внедрения новшеств с целью получения экономического, технического, социального и других видов прибыли при выборе и анализе альтернативы из ряда вариантов.

В [1] приведены существующие системы, методы и приемы управления проектами, она является справочным пособием для профессионалов. Однако ни в одной из глав этой книги не приведена оценка управления проектами, за исключением части 2, гл.13.

В зарубежной и отечественной научной литературе в настоящее время оценка управления проектами денежных средств осуществляется одним из 13 научных методов (системный, воспроизводственный, комплексный подход и др.). В условиях рыночных отношений эти